

TVORBA INKLUZÍVNEHO PROSTREDIA PRE DETI, MLADÝCH ĽUDÍ, DOBROVOĽNÍKOV A ZAMESTNANCOV V RADE MLÁDEŽE TRNAVSKÉHO KRAJA

Usmernenie o inkluzívnom prístupe k deťom, mladým ľuďom a dospelým účastníkom.

I. ÚČEL TOHTO USMERNENIA

1. Rada mládeže Trnavského kraja (ďalej len „RMTK“) sa v súlade so svojím poslaním usiluje uplatňovať inkluzívny prístup ku všetkým účastníkom svojich aktivít – deťom, mladým ľuďom, dobrovoľníkom aj zamestnancom. Cieľom je predchádzať segregácii ľudí pochádzajúcich zo znevýhodneného prostredia a rozširovať im možnosti zapojenia.
2. RMTK podporuje vytváranie inkluzívneho prostredia nielen vo vlastných aktivitách, ale aj v členských organizáciách, školských parlamentoch, mládežníckych skupinách a partnerských iniciatívach. Toto usmernenie sa preto zameriava na základné princípy a postupy pri tvorbe inkluzívneho prostredia.

II. ZNEVÝHODNENÉ PROSTREDIE S MENŠÍMI PRÍLEŽITOSŤAMI

Aby bol inkluzívny prístup v práci s mládežou skutočne účinný, je potrebné pomenovať, čo rozumieme pod znevýhodneným prostredím s menšími príležitosťami.

Znevýhodnené prostredie je také prostredie, ktoré vytvára bariéry a prekážky pre osobnostný rozvoj detí a mladých ľudí a tým zhoršuje ich podmienky v porovnaní s ostatnými.

Môže ísť najmä o tieto typy bariér a prekážok:

1. Vzdelanostné bariéry

- mladí ľudia s ťažkosťami v učení,
- osoby, ktoré neukončili povinnú školskú dochádzku,
- mladí ľudia bez získanej kvalifikácie alebo s veľmi nízkym vzdelaním.

2. Sociálne a kultúrne bariéry

- mladí ľudia zažívajúci diskrimináciu (napr. pre pohlavie, etnický pôvod, náboženstvo, zdravotné znevýhodnenie, sexuálnu orientáciu),
- mladí ľudia, ktorí sú sirotami alebo žijú bez podpory rodiny,
- mladí ľudia so skúsenosťou s delikventným správaním, závislosťou či inou krízovou situáciou,
- mladí prisťahovalci, utečenci a ich deti,

- príslušníci etnických menšín,
- mladí ľudia s jazykovou alebo výraznou kultúrnou bariérou, ktorá sťažuje začlenenie.

3. Zdravotné bariéry

- mladí ľudia s mentálnym, telesným, zmyslovým alebo kombinovaným postihnutím,
- mladí s dlhodobými alebo chronickými zdravotnými problémami.

4. Ekonomické bariéry

- mladí ľudia vyrastajúci v domácnostiach s nízkym príjmom a životným štandardom,
- osoby závislé na sociálnej podpore štátu, dlhodobo nezamestnaní,
- mladí ľudia bez domova, zadlžení alebo v inej zložitej finančnej situácii.

5. Geografické bariéry

- mladí ľudia zo vzdialených, vidieckych alebo odľahlých oblastí,
- mladí ľudia z okrajových či problémových častí miest,
- osoby žijúce v regiónoch so slabou infraštruktúrou (obmedzená doprava, nízka dostupnosť služieb).

III. PRAVIDLÁ TVORBY INKLUZÍVNEHO PROSTREDIA A VZDELÁVANIA V ŇOM

1. Základnou podmienkou inkluzívneho prostredia je presvedčenie, že **každý človek je prínosom** – odlišnosti jednotlivcov vnímame ako obohatenie skupiny, nie ako problém.
2. Inkluzívne vzdelávanie pomáha odstraňovať bariéry a podporovať individuálny potenciál každého účastníka bez ohľadu na jeho východiskovú situáciu.
3. Inklúzia vychádza z potrieb konkrétneho účastníka – to znamená, že meníme prostredie, prístup a formy práce tak, aby sa mohol zmysluplne zapojiť každý.

Vzdelávacie programy v inkluzívnom prostredí sú postavené najmä na **aktívnych a zážitkových metódach**, v ktorých účastníci nie sú pasívni, ale spolupracujú, tvoria, diskutujú a reflektujú vlastné skúsenosti.

Základné znaky inkluzívneho prostredia, o ktoré sa v RMTK usilujeme:

1. spolupráca medzi vedením organizácie, lektormi, dobrovoľníkmi, zamestnancami, deťmi a mladými ľuďmi,
2. práca v rôznorodých tímoch a skupinách, kde sa prirodzene stretávajú účastníci z rôznych prostredí,
3. spoločné vytváranie pravidiel ako formy prevencie konfliktov a problémového správania,
4. vzdelávanie formou činnosti a aktivít s prepojením na širšiu komunitu (napr. školy, obce, partnerské organizácie),
5. oceňovanie všetkých účastníkov na základe ich schopností, snahy a osobného pokroku, nie podľa porovnávania s ostatnými.

IV. METÓDY TVORBY INKLUZÍVNEHO PROSTREDIA A VZDELÁVANIA V ŇOM

Pri aktivitách RMTK uprednostňujeme také metódy, ktoré umožňujú každému účastníkovi aktívne sa zapojiť a zažiť úspech.

1. Zážitková metóda

- vychádza z osobnej skúsenosti účastníka a jeho emocionálneho prežívania,
- pracuje s úlohami, modelovými situáciami a rolovými hrami,
- dôležitou súčasťou je **reflexia** – spätné zhodnotenie zážitku a prenesenie skúseností do bežného života.

2. Skúsenostná metóda

- odohráva sa v reálnych situáciách každodenného života,
- prepája aktuálny zážitok s predchádzajúcimi skúsenosťami účastníka,
- dôraz sa kladie nielen na výsledok, ale aj na proces, spoluprácu a učenie sa z chýb.

3. Participatívna metóda

- vychádza z potreby človeka **komunikovať, spolupracovať a spoločne rozhodovať**,
- podporuje zapojenie účastníkov do plánovania, realizácie aj hodnotenia aktivít,
- posilňuje zodpovednosť, pocit spolupatričnosti a občiansku angažovanosť.

4. Metóda užitočnosti

- zameriava sa na rozvoj pocitu „som potrebný/á, to čo robím má zmysel“,
- účastníci vnímajú konkrétny prínos svojej činnosti pre skupinu alebo komunitu,
- súčasne sa učia akceptovať odlišnosti iných a vnímať ich silné stránky.

5. Aktivity a hry

- môžu prebiehať v triede, klubovni, prírode, na ihrisku či v iných priestoroch,
- uprednostňujeme motivačné, povzbudzujúce, priateľské a rešpektujúce aktivity,
- hry a dynamické aktivity sú využívané ako nástroj budovania tímu, dôvery a vzájomného prijatia.

V. UPLATŇOVANIE INKLUZÍVNEHO PRÍSTUPU V RMTK

Rada mládeže Trnavského kraja sa týmto usmernením zaväzuje:

- **dodržiavať pravidlá** tvorby inkluzívneho prostredia a inkluzívneho vzdelávania pri všetkých svojich aktivitách,
- pri plánovaní a realizácii programov **brať do úvahy typ znevýhodneného prostredia**, z ktorého deti a mladí ľudia pochádzajú,

- v rámci programov, školení, táborov a ďalších podujatí **systematicky uplatňovať metódy** podporujúce inklúziu a rovnaké príležitosti,
- zabezpečiť **rovnocenný prístup ku každej osobe** bez ohľadu na jej pôvod, sociálne postavenie, zdravotný stav, vierovyznanie, jazyk, etnicitu či rodinné zázemie,
- **motivovať členské organizácie, školské parlamenty, mládežnícke skupiny a ďalších partnerov**, aby pri svojej práci s deťmi a mládežou uplatňovali inkluzívny prístup,
- pravidelne otvárať tému inklúzie v rámci vzdelávania, stretnutí a konzultácií a podporovať ľudí, ktorí pracujú s mládežou, v hľadaní konkrétnych spôsobov, ako odstrániť bariéry v ich prostredí.